

**Az I. világháború tanításának, kutatásának forrásai
különös tekintettel a tankönyvekre
Szakkönyvtári szakóra az OPKM-ben
Foglalkozásvázlat**

Összeállította: Dömsödy Andrea, Bp., OPKM, 2018. február 19.

Résztevők: történelem tanárszakos hallgatók

Időtartam: 60 perc

Helyszín: Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum épülete (kölsönzötér, olvasóterem, múzeum)

Szükséges előzetes ismeret:

- alapvető könyv- és könyvtárhasználati ismeretek (konkrét mű megtalálása online katalógusban)

Szükséges eszközök

- az olvasóterem felszereltségén túl a feladatlapokon megadott dokumentumok előkészítése
- résztvevői mobil eszközök (opcionális)

Foglalkozástervezők: Dömsödy Andrea - Nagy Ildikó - Szabó Károly

Célok:

- az OPKM gyűjteményéről, szolgáltatásairól áttekintést adni,
 - értse, hogy nem csak pedagógiai szakirodalom,
 - értse meg a szakkönyvtári szolgáltatások többletét,
 - lássa be, hogy az OPKM távhasználata, többletet nyújt tanulmányaihoz,
- a forráselemzésen alapuló kutatás folyamatának bemutatása,
 - értse, hogy nem a forrás kézbevétele a kezdeti lépés,
- a könyvtári források sokféleségének, hasznosítási módjainak szemléltetése,
 - lássa, hogy a neveléstörténetnek, történelemnek mennyire sokszínűek a forrásai,
 - lássa, hogy a különböző forrástípusok felkutatása, különböző logikát igényel, ebben a könyvtárosok tudnak segíteni,
- benyomásokat nyújtani, elemzési szempontokat bemutatni egy történelmi téma feldolgozásához.

A foglalkozás menete

0. Ruhatárhasználat, beiratkozási adatlap kitöltése

1. Köszöntés - adminisztráció (Földszinti előcsarnok) - 5 perc

- 2 mondat az intézményről általában (név, kor, funkció)
- 2 mondat az épületről (Kőrössy Albert, Tisztviselőtelepi főgimnázium)
- Célok: a kevés idő alatt bepillantást nyújtani az OPKM gyűjteményi és szolgáltatási kínálatába.
- Bármikor kérdezzenek közbe!
- Kitöltött beiratkozási adatlapok és igazolványok összegyűjtése.

2. Tájékoztató a könyvtár gyűjteményeiről, szolgáltatásairól (Olvasóterem) - 10 perc

- főgyűjtőkör definiálása
- különgyűjtemények felsorolása
- szolgáltatások felsorolása
- célközönség: kutatók, gyakorló pedagógusok, pedagógusjelöltek
- országos szakkönyvtár sajátosságai: teljesség, részletes feltárás, megőrzés, részletes tájékoztatás - kérdezzenek!
 - távhasználat helyzetei (a részletes feltárás kihasználása),
 - A témához Önök értenek, Önöknek kell jól kérdezni. Nem vagyunk történészek ...

3. A könyvtári (tankönyv)kutatási lépései forráshasználatot igénylő munka esetén - 5 perc

1. Mit kutatok? - A téma körülhatárolása, előzetes kérdéskörök összegyűjtése
2. Mások mit írtak erről? - A téma szakirodalmának feltérképezése
 - a. elolvasása
3. Mi a téma környezete? - A korszak megismerése
4. Hogyan kutassam? Mely forrástípusokra, szempontokra fókuszáljak? - Módszertani szakirodalom feltérképezése
 - a. elolvasása
5. Milyen források vannak? - A szóba jöhető források feltérképezése
6. Mely forrásokat dolgozzam fel? - A források kiválasztása
7. Mi van a forrásokban? - **A források kézbevétele, elemzése**
 - a. pontos hivatkozásokkal ellátott jegyzetelés

4. Egy téma feldolgozásának végtelen lehetőségei - 5 perc

Választott téma: I. világháború; kutatom vagy tanítom?

Forrástípusok az OPKM-ben

- más közgyűjteményekben, más könyvtárakban másfajta forrástípusok is vannak, mi most csak a nálunk speciálisakra fókuszálunk
 - tankönyv: később keletkezett + korabeli
 - tanterv: később keletkezett + korabeli
 - gyerekkönyv: később keletkezett szépirodalom + később keletkezett ismeretterjesztő irodalom + korabeli szépirodalom
 - gyermeklap: korabeli
 - iskolai évkönyv: korabeli
 - szakirodalom: neveléstörténeti (különböző korszakokból) + tankönyvkutatási + tantárgy-pedagógiai (különböző korszakokból) + korabeli szaklap, szakmódszertani folyóirat
- mindnek sajátos keresési segédletei, szempontjai vannak (a dok.típus, műfaj, egyedi jellemzői miatt) - kérdezzék a könyvtárost!

Kiválasztási, elemzési szempontok: forrástípus, megjelenési idő, megjelenés/írás országa, nyelve, ténytartalma, mögöttes üzenete, képi üzenete

Ha tankönyv, annak sajátos keresési, elemzési szempontjainak kiválasztásához a következőket is át kell gondolni:

- ország, nyelv/nemzetiség, iskolafok, korabeli iskolatípus (akár spec. is), dokumentumtípus (tankönyv, munkafüzet, szöveggyűjtemény), tananyagbeosztás (hányadikos tananyag?)

5. A feladat (Olvasóterem) - 20 perc

frontális példa a keresésre

Az alábbi feladatokból a résztvevők választanak

a) Összehasonlítás

- A különböző forrástípusokból 1-1 véletlenszerű példát kikészítünk.
- Mire használható ez a forrástípus, konkrét forrás a témában?
- Vizsgálja meg a képi világot! Milyen elemzési, értékelési szempontokat fogalmazna meg ezzel kapcsolatban?

b) Keressünk a katalógusban!

- konkrét mű visszakeresése, rekord elemzése
- keresőkérdés megfogalmazása

6. Reflexió - 2 perc mentimeter

7. Múzeumlátogatás - 10 perc